

AR ROUE GRALON A KÆR IS

« A ba-onñ m'eo beuzet kær Is
« Neus ket evel par da Bariz. »

En Escopti Kerne, e lec'h ema brema môr Douarnenez, e voa guechal eur guær vras meurbet, hanvet Is.

Eur voguer ledan ac huel, gant selujou houarn he difenne deus ar môr. Er gæur-ze ne velet, e touez an dud pinvidic nemet dizurs, goall exempl a fallagriez. Gralon, pehini a chome neuze en Is, a voa Roue Breiz-Izel, Bet e voa brezeller en e iaouanquis, a rust en andret e zujidi ; mæs en he gosni, sclerijennet dre er feiz christen, e teuas da vezan douç, evel eun oan. Hirvoudi a re aliez var dizurson Is, a var a vuez dirollet a rene e verc'h ar brinces Athès gant an nob'ans iaouanq a guær, a deus ar vro hanvet, hirio, Kær-Ahès, pehini a voa dezi a leve.

En amzer-ze, ive, e oa en Breiz-Izel, daou abostol zantel, daou vignon da Zoue, Sant-Caourentin, kenta Eskop a Guemper, a Sant-Guenole (1), kenta abad a Landevennec ; aliez ho devoa prezeguet ar feiz er guær a Is, a gourdrouzet ar Roue Gralon, abalamour d'an droug-obero, d'an torfejou a d'an injustiçou a ret, bemdez, e pales e verc'h iaouanq ; mes goab a ret anezo, ac ar Roue, semplet dre an oad, nen devoa mui a c'halloud avoalc'h evit arreti dizurzon ker bras.

Doùe a skuizas, er fin, o velet Is caledet en e fec'hejou, ac a roas da anaout da Æl Breiz-Izel, e vignon Guenole, penos, eb dale pell, ar guær gær-ze, a vije beuzet gant ar môr. Kerkeut, Guenole a bignas voar e varc'h, ac a redas da guær Is, o sonjal c'hoas disarmi koler Doue. Mæs tremenet e voa an amzer a druez. P'a en em gavas an abad santel, var dro anter-noz, selujou Is a voa digor, ac ar môr a c'hrose spountos, o tiruillal var an dud, an tier ac ar palechou. Guenole ne allas savetei nemet Gralon eb ken, deus a behini e veler c'hoas roudou treid ar marc'h e roc'h Garrek.

Ahès, merc'h fall ar Roue, kiriek a revin Is, a voë troet e *Mari-Morgan*, anter maouez ac anter pesk. Pa bar al loar, he c'hlever c'hoas aliez o cana, var môr Douarnenez, a zo revinou ar guær veuzet. He daoulagad a zo evel diou stereden, he bleo evel an aour, he gouzoug ac he diou vrôn ken guen ac an erc'h, ac e mouez melodius a laka da gouskat de e chalmou evelze, martolodet ar vro, ractal m'he c'hlevont, a lavar entrezo gant spouron : « Tec'homp. Ahès a zo savet deus he phalès, « ar guall amzer na ma ket pell, a ma taleomp, e vezimp tolet, « kousket var ar rehyer. »

Kær Is ne ma mui evel Sodôme, Gômor a Babilon ; ac hirio ar mor a ruill dreist he fen.

Da zao-eol, Gralon, o veza pignet, gant Guenole, var lein Mene-Hom, a dotas, ac'hane, eur zell truezus var e lerc'h : Mæs ellec'h ma edo ar guær gær Is, ne velas mui nemet môr

(1) *Guen-oll-e. Oll-e-Guen* (il est tout blanc) hauevet evel-ze gant e vam, ar Santez Ven, abalamour ma ca eur buguel koant a fur, Sant Guenole, dre e vertuziou, en deus merilet an hano caer a Æl Breiz-Izel (l'Ange de la Bretagne).

649A/c

A, skais eant rebedion he zad,
 Erit m'ob...
 Hi, deus...
 Eur palee caer, tost d'ar seloun.

GUERS

AR ROUE GRALON A KÆR IS

Evo, en zour ac er parles,
 Evel an hool, e par Ahès...

Var ton : *Judic ac Holoferne* ; pe var ton : *Bocen Elliant*

« Pijjardur hec'h er palee-man,
 « Sterc'hed cheñtil a garet skan,
 « Pijjardur hec'h a nozvez kran,
 Petra zo neve, e ker Is,
 Eme eur p...
 M'ar de ken drant ar iaouankis,
 Ar Pring a...
 Ar bombard ac'an telennoù ?
 He oll izili a verve,
 N'eus e kær Is, petra neve,
 Ac e z...
 Rac ar festou-ma 've bemde,
 N'eus e kær Is nemet traou coz,
 Rac ar festou-ma 've bemnoz.
 Eme eur p...
 Rac ar festou-ma 've bemnoz.
 Bojennou dreis zo diyounet,
 M'ar c'...
 E zor an ilizou serrat
 A, var ar beotien e voela,
 E losker ar chacz d'ho dralla.
 He c'...
 D'ho c'hozek vha an oll vere'het
 N'ho deus Doue met ar nec'het
 A, da oher he gurunen,
 E roont ho c'hara rosen.
 Ac an oll...
 Ahès, m'ere h'ar Roue Gralon,
 Tan an ifer en he c'hralon,
 Er pan-kenta deus an dirill
 A drein d'he c'hapl ar gwer da goll.
 A lavare :
 Sant Guenole, gant kalonad,
 So bet m'eur vech e kânou he zad,
 A, gant dañton, an den Doue :
 En eus lavareou san Roue :
 Eur hosti sac' ac e vell !
 « Gralon, Gralon, laka eves,
 « D'an dizurzon a-rén Ahès :
 « Rac tementet ve an amzer
 « Pa skuillo Doue e goler.
 « El lec'h m'a voa c'hoarzadek kent,
 « E vo neuze scrijhadek dent,
 « El lec'h m'a voa kanoennou,
 « EP vo neuze scrijadennoù !...
 Entre daouarn da ar bec'het.
 Ac ar roue sur, spouronet
 E vere' h' en deus bet kalennet :
 Mæs diskaret dre ar gosni,
 N'eus mui a ners da stourm outi.

A, skuis gant rebechou he zad,
Evit m'ont d'eus he zaoulagad,
Hi' deus gret, gant droug sperejou,
Eur palès caër tost d'ar selujou.

Eno, gant he amourouchen,
E ma fenos an abaden,
Eno, en aour ac er perles,
Evel an heol, e par Ahès...

II

« Plijadur dec'h er palès-man,
« Merc'hed chentil a potret skân,
« Plijadur dec'h a novez grèn,
Eme eur Prinç en eur antren,

Ar Prinç a zougue dillat ru,
E varo e voa hir a du,
He oll izili a verve,
Ac e zaoulagad a zeve.

Ra viot deut mad estranjour,
Eme Ahès gant eur bek flour,
Ia, ra viot deut ar guella,
M'ar c'hanveit an traou falla.

Neuze em bo digomer mad,
A respontas an divroad :
Rac m'e er fall zo ken disket
Ac an ini n'eus e c'hrouet.

A kerkent Ahès d'er pidi
Da ober eun dro zañç ganti,
Ac an oll, a eneb Doue,
Goassan ma c'hallent a doue.

Pa voa d'an abaden-ze fin,
Danser Ahès, en eur c'hoarzin,
Ac en eur zével he ziou skoa,
A lavaras : « n'ouzoc'h netra !...

Kerc'hit din-me deus a gær Is
Verseillou santel an Ilis,
Kerc'hit croas ha crucifiet
Eun hosti sacr, ac e velfet !...

Ahès a respontas timad :
Cavet, vint e chapel va zad,
Rac va zad diot c'hoaz a gred
En trompler ze a Nazareth !...

Tri a redas e ber amzer,
Ac a ziskaras an Auter,
Ac an traon sacr a voe douguet
Entre daouarn du ar pec'het.

Ar Prinç ru, ractal m'ho guelas,
Agréis e galon a c'hoarzas,
Ac a lavaras c'hoas ennan :
« Plijadur dec'h er palès-man !...

Da guenta, a doliou botou,
E vrujunas ar vesseillou,
Goude flastras ar grucifi,
Ac e krønchas var an hosti !...

A varne, gant an oll e noas,
En eur gana : « Mallos d'ar groas !!!... »
E ras, e seis stum dishenvel,
Dansou ar seis pec'het mervel.

Kerkent ar palès a grenas,
Ac ar c'hurunou a strakas,
Ac, a dreus ho zellou nec'het,
E skoàs tân glas al luc'hed.

« N'a c'houi vel, eme ar Prinç ru :
« Me laka Doue var e du !... »
Ac e lavarent gant glac'har :
Ahès he deus kavet he far !...

III

Pa voa fin dar sacrilejou,
Messenger an droug sperejou,
Chomet e eunan er palès,
A dostaas da gâout Ahès :

« Va douçik koant, merc'h da Gralon,
« A muia karet va c'halon,
« A nâlsen me ket eneb guis
« Guelet alc'houe sklojou kær Is. »

— « Va zad a zoug en e guerc'hen,
« An alc'houe aour deus eur chaden,
« A va zad brema zo kousket,
« A kaout an alc'houe n'allan ket. »

Mæs en d'he zreid a 'neum strinkas,
A d'he dornik flour a bokas,
Ac he chalmas dre e zellou
Carguet a dân ac a zaëlou.

IV

Heb goud ar pezh a dremene,
Neuse, eur pennad ac'hane,
En e balès, ar Roue kos
A voa kousket e creis an nos.

Kampr paour Gralon ne voa enni,
Netra nemet eur grucifi
Deuet a zorn eur mignon ker,
Sant Caourentin, escop Kemper.

Netra nemet eun Aviel,
Roët c'hoas gant eun den zantel,
Roët dean gant Guenole,
Evel eur mork a garante.

Kaër en e gospi, var eun di,
 E kouske Roue Breiz, Izel,
 Ac, en dro d'e dall, e vleo guen,
 A re, dispak, eur gurunen.

Neuze, Ahès, ar Brincès fall,
 Evel pa yje skoel dall,
 Sioul, en e gamp, dre arz Doue,
 A deu da laères an alc'houe.

En eur vale, var bek he zroad,
 Ar verc'h a dosta skan d'he zad,
 A goustadik, deus e guerc'hen,
 E ten, e c'hoarzin, ar chaden.

V

Piou a deu duont gant ar euc'h,
 Pignet var eun hinkane du,
 Ac en d'an d'adoump var e guen?
 Ken a strink an tãn deus ar vein?

Hennes eo messenger Doue,
 Digasset en Is-tar Roue,
 Hennes eo abostal ar Feiz,
 Sant Guenole, karet e breiz.

Tostat a ra e c'haloupat,
 En e zero deo e vaz Abad,
 Ac eur stof agur var e zac ven,
 Ac eur c'hlec'h tan en dro d'e ben.

N'eur gavet en lór ar pañs,
 E pini e kousk tad Ahès,
 Dirar e varc'h an den santel,
 A c'hlay en nos, a voès luët.

Gralon, Gralon, sao he b dale,
 Sao evit heuilla Guenole,
 Sao evit tec'hel deus ar mor,
 Sklujou Kad, is zo digor.

Ac ar Roue kos, trubulet,
 Er mes e vele zo saillet :
 « Din-me, din-me, va marc'h prima!...
 « Sionas ! Peurgollet ar guer-ma!...

A gant glac'har, e ber amzer,
 E kerz da heul e vignon ker,
 A, var ho ferc'h, en eur Hyudal,
 E klevout ar mor e riantal.

Neuze ar Brincès dirrohet,
 He amourós gant kollet,
 Dre gweñts, gulel e ta eo,
 A rede dispaket he blez.

Mæs pa glec'hadou lamp ar c'hezek
 A fang an tór e tinedek,
 Dre al luc'had, gant nac'hamant,
 E c'hanvede, zad ac'ar zant.

« Va zad, va zad, ma em c'harit, »
 « Var ho mar e' h' skoll ma e' homerit ! »
 Ac, eb respont, an tad tener
 A zav e verc'h var an failter,

Kerkent a mór a vuannañ
 A Guenole, en eun grenadon
 A gri : d' Gralon, tóhan diaoul-ze,
 « Divar triller da hiskane ! »

Kouskoude c'hoas, leun a enkres,
 An tad a zalc'h ar bec'h-yes :
 Mæs ar sant a ra sin ar groas,
 A deu ac a sko gant e vaze,

Kerkent mestres an droug speret
 A ruill en holliou fuloret,
 Ac e cleo tost ar Roue koz,
 Eur c'hoarzin skiltr' e creñs an noz.

Mæs, rentet skanvoc'h, heb dale
 E saill prim da c'heul Guenole,
 Ac e varc'h, gleb e beder dale,
 A lamp deus ar mór en douar.

IV

Da zao-heol, ar Sant a Gralon

A bigue var lein Mene-Hóm,

Pinj, e dreid ebars en trez,

Ar Roue ar Doue ar

A c'hane, Roue Breiz-Izel

Var e lerc'h a dolas eur zel :

Mæs, el lec'h Is, gant he dek dor,

Ne velas mui nemet ar mór.

« Eur guær em boa deus a gaëra

« A cetañ hi et da nefra !... »

A e galon oll a frañtas,

A e zaoulagad a voelas.

« D'an daoulin, eme Guenole,

« Gralon d'ar daoullin gauen-me. »

A gralon, didan e c'hlac'har,

A goë dan daoulin d'an douar.

Ac eno, dispak evleoguen,

Ac e dall pleguet er boutren

E lavare c'hoas ar Roue :

« Ra vo gret bolonte Doue !... »

Pa-zavas divar he zaoulin,

Dindan tñ flam hec'har mintin

E velas, a dreuz e zaoulin,

E luya Men-ru-ar-goulou.

Var ar men-ze hon tadou kos

A skuille goad d'eun Doue fos,

Ac ar Roue, e ber amzer,

A lavare d'e vignññ kerzani

- « Du-on, e memor a guer Is.
- « Me a rai sevel eua IIs
- « Ac, evit testeni d'an oll,
- « M'he galvo IIs Remengol (1)

- « Pa vo an doueou maro,
- « A koët meur a goat dero,
- « Eun den, deus ar pevar avel,
- « A teuio d'y, pobl Breiz-Izel.

- « Rac var dolmen ru deus ar Teutatès,
- « Me lakei da rën ar Vere'hes,
- « Ac, evit henori ar Groas,
- « E c'hordrenin eur pardon bras.

- « Eno, an oll dud affliget
- « A gavo d'ho foanniou remed,
- « A Silvidiguez d'ho ene,
- « Dre c'hraç Mari, guir vam Doue.

- « Neuse, mar be sonj a Gralon,
- « E vo lavaret a galon :
- « Bras ar burzudou a zo bet
- « Ebars en amzer dremenet !

Peden ar Roue Gralon.

Itron Varia Remengol,
Mirit ouzimp na zaiamp da goll ;
Pedit ive, ho mab Jesus,
Ma vezimp gantan evurus.

— Itron Varia Remengol,
C'hui eo Rouanez ar bed oll,
C'hui eo hor mam, hor Batronès,
A ni ho menlo da jamès.

---

(1) Remengol, da lavaret e *Remed-oll*. Ar Roue Gralon a c'henchas 'hano payen, Rumengoulou, *Ru-men-ar-goulou*, pe *Men-ru-ar-goulou*, en hano Christen a *Remengol*, d'eus a behini ar batrones, a zo hanvet an *Itron-Varia Remed-oll* (Notre-Dame de tout remède). Abalamour da burzudou bras a ra bemdez, eno, ar Vere'hes, a haoue amzer ar Roue Gralon, betec hirio.